

As bestas do santo
X.L. Méndez Ferrín
La Opinión. A Coruña. 18 xullo 2009

Aínda estamos en tempo de curros. Temos en Galicia 2.000.000 hectáreas do que chamamos monte. Neste espazos, en parte libres da funesta repoboación forestal, viven unas 25.000 cabezas de gado cabalar que cada ano son baixadas, concentradas en curros, marcadas e arredadas para a venda. Hai curros privados, nos que non se fai outra cousa que os labores propios do caso que alí realizan os propietarios e achegados. Noutros lugares os curros de bestas bravas convertéronse en espectáculo e en festas populares, algunhas de participación masiva.

O domingo pasado celebrouse o curro do Galiñeiro, a onde son baixadas burras que se crían bravas en montes dos concellos de Vigo e Gondomar. Este curro ten lugar na meseta chamada dos Arruídos, cabo deses petroglifos da Agua da Laxe que presentan un forte carácter cerimonial e militar. No alto do Galiñeiro os penedos do Coto ou Corno do Demo (Fontán) ollan para o Norte en canto que a Cova da Becha (coa cobra xigantesca dentro) abre a boca negra nos outeiros do Sul. Resultou moi ben o festexo do curro do Galiñeiro que é un dos máis novos do País; para aí uns trinta anos.

Tamén pasou xa o curro chamado popularmente Rapa das Bestas de San Lourenzo de Sabucedo, no concello da Estrada, Terra de Montes. Este de Sabucedo, ao contrario do do Galiñeiro, é moi antigo. Hai noticias de tal rapa, e escritas, desde o século XVIII. Sabemos esta e outras cousas de tal curro de Sabucedo porque sobre o acontecemento abrollou un considerábel continxente bibliográfico, fotográfico e cinematográfico. Sabucedo tivo, sobre todo, a fortuna de que un seu fillo, o profesor Manuel Cabada Castro (familiar do poeta Cabada Vázquez) escribise e publicase unha completa monografía que, alén de clarear a historia, antropoloxía e socioloxía da súa rapa, nos ofrece noticias concomitantes e interpretacións que resultan moi valiosas para coñecermos a realidade de certas formas e institucións da cultura popular galega en xeral.

Parece que no curro de Sabucedo poden ser observados algúns elementos que o fan diferente dos restantes de Galicia. O principal é que, dendesde que hai memoria oral ou escrita, a maioría das bestas que se acurran en Sabucedo son de propiedade da igrexa local. Por iso elas son chamadas “bestas do Santo”, por San Lourenzo que é o patrón da freguesía. Os veciños coidan das “bestas do Santo”, báixannas, acurran nelas, rápanlles as serdas e crinas e

márcannas cun ferro que leva un debuxo que lembra vagamente a grella na que sofreu tormento e morte San Lourenzo.

Se ben hai alí tamén bestas de propiedade particular, os griñóns ou machos reprodutores son sempre “do Santo”. Para as diferenciar das outras, as “bestas do Santo” serán sinaladas tamén o día do curro cun corte nas orellas. O beneficio económico que producen as “bestas do Santo” reverten na freguesía eclesiástica de Sabucedo. Depreciada a serda, que antano tiña certo valor de mercado, hoxe as gañancias da venda de gado para carne son pequenas así no curro de Sabucedo coma nos restantes. Na actualidade, as greas de Sabucedo son máis numerosas do que foron nunca no pasado, segundo xulga Cabada Castro. Estes anos andarán sobre as 600 cabezas de gado, das que a maioría son “do Santo”.

Outra das notas características da rapa de Sabucedo é que se celebra dentro da aldea e non nun lugar do monte, como ocorre cos máis dos acontecementos deste tipo en Galicia. No pasado seica non existía en Sabucedo un verdadeiro curro para este fin e as bestas eran concentradas no adro ou sagrado, o que puido parecer moi inconveniente. Logo foi construído un curro de pedra, porque esta é tamén terra de pedreiros ou arghinas. Co tempo fóronse construíndo gradas e estruturas modernas. O curro áchase próximo á igrexa parroquial, o que constitúe un signo máis da forte dependencia que tén e sempre tivo a rapa de Sabucedo do poder eclesiástico. É ben curioso o feito, recollido polo doutor Cabada Castro como outros aos que me estou referindo, de que o mesmo cardeal arcebispo de Compostela Quiroga Palacios, a mediados do século XX, tivo que argumentar contra unas denuncias feitas por labregos da contorna por uns destrozos que lles fixeran nas leiras unhas “bestas do Santo”.

Os coñecedores do monte galego saben moi ben da eterna liorta entre os criadores de gado bravo e os agricultores hipófbos dos que temos escrito outras veces no Fondo dos Espellos. No resto, a rapa das bestas de San Lourenzo de Sabucedo non difire moito dos demais curros de Galicia, aínda que cada un deles goza de personalidade propia e de usos privativos. Ora si, podemos decer que Sabucedo é, hoxe un día, o curro máis popular e o que ten suscitado e suscita maior interese nos medios de comunicación de masa. Por parte, ningún outro curro ten sido obxecto dunha monografía tan completa como a de Manuel Cabada Castro: A rapa das bestas de Sabucedo. Historia e Antropoloxía dunha Tradición, Ir Indo, Vigo, 1992